

CONTRA IOHANNEM STOKES

Spis můžeme datovat **13. září 1411**, bývá řazen jak mezi Husovy obrany, tak mezi jeho polemické spisy: hájí Wyclifa proti nařčení z kacířství a proti zákazu číst a vlastnit jeho spisy. Zatímco první dva přeložené texty podávají názory českého reformátora na církev, které se staly z největší části důvodem Husova odsouzení, přináší polemika proti Stokesovi další ústřední bod, k němuž se Hus svým dílem vztahuje, osobnost anglického reformátora Jana Wyclifa. – Čtenář se zde setká s neočekávaně živým obrazem Jana Husa: polemika je ostrá i bystrá, její ironie je místy neodolatelně vtípná.

V **Soupise pramenů** (B.–Sp.) č. 9.

Překlad podle edice J. Eršil, *Magistri Iohannis Hus Polemica*, Praha 1961 (*Magistri Iohannis Hus Opera omnia*, Tomus XXII), s. 57–70 (2. vyd. Turnhout s. 45–61).

Rukopisy viz Eršil s. 58 (2. vyd. s. 46).

Ze základní literatury:

J. Sedlák, *M. Jan Hus*, s. 216.

V. Novotný, *M. Jan Hus*, I/2, s. 5–8.

Proti Johnu Stokesovi

Contra Iohannem Stokes

Každý rozumný člověk, kněz Páně zvlášť, má usilovat především o boží čest, jít za pravdou, odmítat lež, snažit se o dobrou pověst svého lidu a hájit vlastní dobré jméno. A tak já, mezi kněžími ten nejmenší, ale přece jen, doufám, kněz Páně, od narození příslušník Království českého, poddaný nejjasnějšího knížete a pána, pana Václava, římského krále, Augusta a krále českého, a posléze absolvent a člen slavné Univerzity studia pražského, v zájmu obrany dobré pověsti království a vlastního dobrého jména i proto, aby byla umlčena lež, jsem vyzval a vyzývám⁹⁰ ze svých

90 Text výzvy vyd. V. Novotný, *Korespondence*, č. 33 A, s. 103.

dobrých důvodů a podle školských univerzitních zvyklostí váženého pana Johna Stokese z Anglie, který vystupuje jako licenciát práv cambridgeské univerzity, aby obhajoval výrok, který pronesl před oprávněným veřejným notářem a před kompetentními svědky; aby na tomto výroku, pokud je pravdivý, trval. Protože bude-li jeho teze uznána za kladnou, já ji ochotně přijmu a budu ji držet, bude-li ale nepravdivá, ať ji pan John Stokes spolu se mnou odmítne a přizná se tak k jejímu protikladu, k pravdě.

Ale aby vám, mým posluchačům byly důvody tohoto aktu zcela zřejmé, slyšte. Ve své moudrosti víte, že ti, kdo se na univerzitě zabývají studiem, mají vyhledávat moudré muže, vlídně a pohostinně je přijímat a jejich ctihodnému stavu vzdávat úctu. A tak když někteří mistři naší pražské univerzity spolu s bakaláři a studenty uslyšeli, že se někteří mistři a doktoři z království Anglie zdržují v jednom domě v tomto městě, navštívili ony pány, a když se dozvěděli, že je mezi nimi jeden licenciát práv, s úctou jej přijali; protože však tehdy nebylo dost času na delší rozhovor, žádali, aby směli přijít jindy, a vrátili se domů. Po obědě, který uspořádal ctihodný pan rektor naší univerzity k jeho počtě, pozvali pana licenciáta do koleje, ale jeden rytíř od toho zrazoval, a tak z pozvání nic nebylo. A protože tehdy zaznělo mnoho slov dotýkajících se cti obyvatel našeho království, někteří mistři si přizvali veřejného notáře a výslovně vznesli dotaz, zda chce pan John Stokes na těchto slovech trvat. On uváženě a zřetelně formuloval tento výrok:

„Každý, kdo by četl nebo studoval knihy mistra Jana Viklefa, se časem zaplete do bludu, ať by byl od přírody dobře nadán, nebo jakkoli by měl základ ve správné víře.“

Tento výrok je urážkou naší univerzity, a tudíž i urážkou našeho království a nakonec i urážkou oxfordské univerzity, která už třicet let vlastní a čte knihy Jana Viklefa – a také já a členové naší univerzity tyto knihy máme a čteme již deset i více let. A protože se onen výrok neče v Písmu svatém ani není jeho dobrý smysl ověřen smyslovou zkušeností, musí být vážen rozumovými důvody. Křesťan⁹¹ je přece povinen argumentovat pro víru, na níž stojí, trojím zdrojem pravdy: pravdou zřetelně vyjádřenou v Písmu svatém, pravdou poznanou smysly a pravdou vyplývající z nezvratné rozumové úvahy. Pro tuto trojitou pravdu „je lépe vytrpět trest smrti než pochlebováním získat postavení“, jak se čte v 11. kauze, třetí kvestii, v kapitole Nemo peritorum.⁹² Pan John Stokes by tedy měl tuto tezi, je-li pravdivá, hájit až do smrti. Vždyť jestliže pravdu nehájíme, potlačujeme ji, jak je to v 83. distinkci kánonu, v kapitole Error.⁹³

91 Křesťan ... úvahy – srv. Wyclif, De apostasia 9.

92 C. 11, q. 3, c. 81, Friedberg 665.

93 Tamtéž, d. 83, c. 3, Friedberg 293.

On ale od tohoto výroku ustupuje. Napsal totiž podle anglického zápisu⁹⁴ toto prohlášení:⁹⁵ „**Má slova byla tato: kdybych znal někoho takového, kdo by četl nebo studoval Viklefovy knihy nebo by chtěl přijímat jeho názory a hájit je, chtěl bych mu pro Boha a z lásky k bližnímu poradit, aby toho nechal, neboť dobře znám velká zla, jaká z takového studia pocházejí: vždyť by se stěží našel člověk, byť nadaný k dobru, který se časem nezaplete do bludu, bude-li ony knihy dlouhodobě studovat.**“ Říká: „**Toto byla má slova, a neřekl jsem, ‚kdo by je četl‘ ani ‚kdyby měl základ ve správné víře‘.**“ A dodal, že řekl, že **Viklef je v anglickém království považován za kacíře a že byly jeho knihy spáleny a jeho názory odsouzeny jako kacířské.**

Za prvé: aby se ukázalo, že se tento pán stává kořistí Skýly, když se chce vyhnout Charybdě,⁹⁶ použijeme křížové argumentace:⁹⁷ tento pan John Stokes a jeho průvodce rytíř Hartung Glux říkají a řekli, že je Jan Viklef kacíř, a říkají, že to nebyl Angličan, nýbrž Němec. Tedy za předpokladu pravdivosti této jejich premisy, totiž že je Viklef kacíř a že je Němec, musí být celé kacířství od základu připsáno Němcům. Tento závěr vyplývá z toho, že podle nich je původním základem celého toho kacířství Němec Jan Viklef. To ať se Němci z takových dobrých zpráv radují a takové poselstvo ať zahrnou dary! – Ovšem z Viklefových spisů je jasné, že to nebyl Němec, nýbrž Angličan. Vždyť Angličané říkají, že právě on přeložil celou Bibli z latiny do angličtiny a on sám ve svých latinských knihách často shrnuje to, co formuloval anglicky; tak říká na začátku Dialogu: „Někteří si myslí, že pravověrný výrok, sepsaný pro věřící v angličtině, bude obecně přístupněji formulován latinsky.“⁹⁸ Napřed totiž celý text Dialogu sepsal anglicky a potom latinsky. Podobně říká v menším Dekalogu,⁹⁹ že jej sepsal anglicky, a často je tomu tak i jinde. A protože si nevzdělaní a lakomí angličtí kněží pletli anglicky podaný výklad s kacířstvím, říká Viklef ve spisku O trojím svazku lásky:¹⁰⁰ „Z toho je patrná hloupost těch, kdo odsuzují spisy jako kacířské kvůli tomu, že jsou anglické a že se tvrdě dotýkají hříchů, které ničí Anglii. Je přece možné, že by urozená anglická královna,¹⁰¹ císařova sestra, měla evangelium ve třech jazycích, tedy česky, německy a latinsky, a byl by pekelný nesmysl vinit ji proto z kacířství. A stejně jako Němci

94 *De scriptura anglica* – editoři nekomentují.

95 Stokesovo prohlášení (intimacio) vyd. V. Novotný, Korespondence, č. 33 B, s. 103–104.

96 Gualterus de Castellione, *Alexandreis V*, 301.

97 *Arguitur transversaliter isto modo*.

98 Wyclif, *Dialogus* 1.

99 Editoři citát neidentifikovali.

100 Wyclif, *De triplici vinculo amoris* 2.

101 Anna, dcera Karla IV., sestra Václava IV. (výraz *cesar* zde není na místě, Václav byl římským králem), manželka anglického krále Richarda II.

chtějí v tomto ohledu důvodně hájit vlastní jazyk, mají také Angličané z téhož důvodu hájit jazyk svůj.“

Takhle jasně ukazuje mistr Jan Viklef, že jeho knihy, které napsal anglicky, mají Angličané v zájmu svého jazyka hájit proti kněžím stejně, jako by hájili svůj jazyk Češi a Němci. Mistr Jan Viklef tedy byl buď Angličan a oni nemluví pravdu, nebo to byl Němec, a tak všechno to kacířské zlo, které nyní Němci svádějí na Čechy, vzešlo z Německa.

Já nevěřím a nepřipouštím, že by byl Jan Viklef kacíř. Popřít to nemohu, doufám ale, že kacířem není: vždyť pokud je ve věci, která se týká bližního, nějaká nejasnost, mám zvolit to lepší. Proto tedy doufám, že M. Jan Viklef patří k vyvoleným ke spáse, k čemuž mne vede Kristovo slovo v sedmé kapitole Matouše: ¹⁰² „Nesudte, abyste nebyli souzeni,“ a v šesté kapitole Lukáše: „Nesudte, a nebudete souzeni.“ A také Apoštolův výrok 1. Korintským 4: ¹⁰³ „Nevyslovujte soudy předčasně, dokud Pán nepřijde; on vynese na světlo to, co je skryto ve tmě, a zjeví záměry srdcí.“ – Za druhé mne k tomu vede láska, již mám milovat bližního jako sebe sama (Lukáš 10), a za třetí dobré jméno, jež má Viklef u správných kněží, u oxfordské univerzity i u obyčejných lidí, ne ovšem u špatných, lakomých, namyšlených a rozmařilých kněží a scholárů. – Za čtvrté mne k tomu vedou jeho spisy, v nichž se ze všech sil snaží opět přivést ke Kristovu zákonu všechny lidi a zejména klérus, aby zanechal namyšleného světského panování a žil spolu s apoštoly Kristovým životem. – Za páté mne vedou jeho prohlášení, v nichž často shrnuje své názory. – Za šesté láska, jakou měl ke Kristovu zákonu, když zdůrazňoval, že tento zákon nemůže klamat ani jediným písmenkem nebo čárkou. ¹⁰⁴ Proto také napsal knihu O pravdivosti Písma svatého, ¹⁰⁵ v níž důsledně dokazuje pravdu božího zákona.

Výrok „V anglickém, francouzském a českém království považuje mnoho prelátů a kleriků mistra Jana Viklefa za kacíře, tudíž je Jan Viklef kacíř“, je naprosto nesignifický. Jako by se argumentovalo takhle: V tureckém, saracénském a tatarském království není Ježíš Kristus považován za Boha, tudíž pán Ježíš Kristus není Bůh. Nebo: Tihle všichni jej spolu s Židy mají jen za bloudícího člověka, tudíž je Ježíš Kristus jen bloudící člověk. (Taková neshoda nemůže platit, pokud se neprokáže z Písma.) Taky si myslím, že by v Paříži odmítli výrok „v anglickém království považují francouzského krále za špatného člověka, tudíž to také špatný člověk je“: kdyby na ten závěr přistoupili, byla by jejich válka s Angličany nespravedlivá. Stejně tak by Angličané popřeli výrok „Ve francouzském království považují anglického krále za špatného člověka, tudíž anglický král špatný člověk také je“, protože kdyby

102 Mt 7, 1; L 6, 37.

103 1 K 4, 5.

104 Srv. Mt 5, 18.

105 De veritate Sacre Scripture.

na to přistoupili, válčili by s Francouzi nespravedlivě. Vždyť proti spravedlivému králi se nemá vést válka.

A stejně je tomu s argumentem o pálení knih. V první kapitole První knihy Makabejské čteme: „Knihy spalovali a trhali, a byly-li u někoho nalezeny knihy Zákona Hospodinova a zachovával-li kdo Zákon Hospodinův, byl podle královského výnosu popraven.“¹⁰⁶ Pokud by tedy to, že knihy špatní lidé pálili, bylo důkazem, že špatné byly knihy, pak by byl špatný Zákon Hospodinův. A podobně by spálení knih svatého Řehoře dokazovalo, že byl špatný on, upálení mnoha svatých lidí by bylo důkazem, že byli špatní. Neplatí přece, že když kněží, zákoníci, farizeové a starší lidu odsoudili Ježíše Krista jako kacíře, je Pán Ježíš kacíř, a stejně tak neplatí ani toto: kněží a mistři s mnichy a preláty odsoudili nějakého člověka jako kacíře, tudíž to kacíř je. Takovýto závěr přece narazí na příklad svatého Jana Zlatoustého, který byl biskupem a veškerým klérem dvakrát odsouzen jako kacíř; podobně byl kardinál za své knihy odsouzen i svatý Řehoř.

Na základě téhož důkazu, podle něhož, jak oni lidé tvrdí, je Jan Viklef kacíř, by byl kacířem také Jan vévoda z Lancasteru¹⁰⁷ blahé paměti, otec nynějšího anglického krále Jindřicha. Tento závěr se dokáže takto: každý, kdo hájí kacíře, je kacíř, a onen kníže Jana Viklefa chránil, přál mu a měl jej velmi rád, byl tedy nebo je i tento vévoda kacířem. Závěr je správný, druhá premisa je známa a první se opírá o kánon, kde (24, q. ultima, Qui aliorum) se říká:¹⁰⁸ „Kdo hájí kacíře, je nejen kacířem, ale arcikacířem.“ Protože John Stokes a rytíř Hartung by se neodvážili tento závěr, totiž že Jan vévoda z Lancasteru je nebo byl kacíř, v anglickém království prohlašovat, je zřejmé, že nemají hlásat ani premisu k tomuto závěru. Ale kdyby se ten závěr v anglickém království a před jeho králem tvrdit odvážili, nechtěl bych být na jejich místě s tím, jak si to odnesou.

Pomiňme nyní glosu Jana Teutonika,¹⁰⁹ že se kacíř i kacířství definuje různě, a uvažme, že přesně vzato je kacířem ten, kdo zastává falešné učení protivící se Písmu svatému a zatvrzele je hájí. V kauze 24, v kvestii 3, v kapitole Qui in ecclesia,¹¹⁰ se praví, že kacířem není ten, kdo bloudí, nýbrž ten, kdo blud tvrdošijně hájí. Svatý Augustin ve spise Užitek z víry¹¹¹ definuje kacířství tak, že „kacířství je falešné učení protivné Písmu svatému, zatvrzele hájené“. Z této definice plyne, že

106 1 Mak 1, 59–60.

107 Jan z Gauntu, vévoda z Lancasteru (†1399), syn anglického krále Eduarda III., velmož, který poskytoval Wyclifovi ochranu.

108 C. 24, q. 3, c. 32, Friedberg 999.

109 Jan Teutonicus, nejvýznamnější glosátor právnických textů v raném 13. stol., autor tzv. Řádné glosy (*Glossa ordinaria*) k Dekretu Gratianovu.

110 C. 24, q. 3, c. 31, Friedberg 998.

111 De utilitate credendi, u Augustina citát nenalezen, odkazuje k němu Dekret v uvedené kauze (De haeresibus) a kvestii (C. 24, q. 3).

ke kacírství v přesném smyslu patří trojí: bludné racionální pochopení, emoční zatvrzelost a nesouhlas s Písmem svatým.

Za těchto předpokladů se protivníka tážu, je-li mistr Jan Viklef na věky zatracen. Řekne-li, že ano, protože je Viklef kacír, předkládám mu toto: M. Jan Viklef za svého života zastával falešné učení protivící se Písmu svatému. Jestliže protivník souhlasí, ať toto učení představí a ať dokáže, že je Viklef zastával zatvrzele; shledá ovšem, že se Viklef ve svých spisech mnohokrát chvályhodně vyslovil proti zatvrzelosti. To však nechme stranou, já protivníkovi předkládám toto: M. Jan Viklef na konci pozemského života upřímně litoval všech hříčů. Ale protivník není schopen poznat smýšlení člověka sám ze sebe, protože není vševědoucí Bůh; nemá slovo Písma, které by to potvrdovalo; nemá ani Boží zjevení, ani smyslově nevidí mistra Jana Viklefa v pekle; tedy sice může proň být sporné, že mistr Jan Viklef na konci pozemského života upřímně litoval všech hříčů, ale v důsledku toho všeho mu není známo ani pro něj není nesporné, že je mistr Jan Viklef kacír.

Dále říká pan John Stokes ve svém prohlášení, že je mistr Jan Viklef v Anglii pokládán za kacíře. Že je to nepravda, je patrné z listiny oxfordské univerzity, a té je třeba věřit víc než Johnu Stokesovi. A kdyby se odvážil říci, že je ta listina padělaná, ať se pod pokutou zaváže k důkazu, že tomu tak je. Kdyby to dokázal, usvědčil by tak oxfordské Angličany z podvodu, protože pečeť i text na pergamenu sepsaný ukazují na anglický původ. Jakou radost způsobí Angličanům při svém návratu, když je označí jako padělatele listiny!¹¹²

Dále říká tento pan John Stokes, že při studiu knih mistra Jana Viklefa **by se stěžl našel člověk, byt nadaný k dobru, který se časem nezaplete do bludu, bude-li je dlouhodobě studovat.** Pokud je tento výrok pravdivý, plyne z něj, že by se na celé oxfordské univerzitě stěžl našel člověk, který by se nezapletl do bludu. To by se neodvážil v Oxfordu tvrdit, ale je to logický důsledek, a zde je důkaz: celá oxfordská univerzita již třicet let četla, vlastnila a studovala knihy mistra Jana Viklefa, a to dlouhodobě – deset, patnáct, třicet let, a tudíž by se na celé oxfordské univerzitě stěžl našel člověk, který by nebyl zapleten do bludu.

Dále existuje mnoho knih mistra Jana Viklefa, které se kléru, jenž se na autora hněvá, netýkají, netýkají se ani Písma svatého, ale učí pouze logice, metafyzice, morální teologii a nauce o přírodě, a v nichž není třeba obávat se bludů. Tyto

112 K „listu oxfordské univerzity“: O. Marin, *Libri hereticorum*, s. 42 se zmiňuje o „padělané listině, již Petr Payne jménem oxfordských mistrů vychválil Wyclifa“; pozn. 50 tamtéž mluví o padělku a připisuje jej Petru Paynovi. Údaj, že jej podle svědectví Jana Schwaba z Butzbachu v průběhu vídeňského procesu veřejně četl Jeroným r. 1409, se vztahuje ke Knínovu kvodlibetu: V. Herold, *Pražská univerzita a Wyclif*, s. 157 a pozn. 88 na s. 241: „List byl datován 5. X. 1406. Na závěr kvodlibetu jej doručil Mikuláš Faulfisch. Později byl Jeroným obviňován, že šlo o podvrh. Na oxfordské univerzitě však v té době měl Wyclif ještě řadu stoupenců a Faulfisch v době svého oxfordského pobytu, asi s přispěním mistra oxfordské univerzity Petra Payna a dalších lollardů, mohl list, opatřený pečeti univerzity, získat. V tomto smyslu nebyl falsem, jen jeho vystavení neprošlo patrně příslušným ‚úředním‘ postupem, jak se později i stalo předmětem sporu a vyšetřování na oxfordské univerzitě.“

knihy se tedy mohou číst, vlastnit a studovat, i dlouhodobě, bez toho, že by se někdo zapletl do bludu. Důsledkem tedy je, že výrok pana Johna Stokese zřejmě není pravdivý.

Dále považuji za silně pravděpodobné, že všichni vzdělaní dospělí křesťané dlouhodobě studují spisy M. Jana Viklefa. Z tohoto předpokladu plyne, že by se v celém křesťanstvu stěží našel člověk, který by se nezapletl do bludu. Důsledek je nesmyslný, je tedy nesmyslná i premisa, protože podle ní by se mezi nimi všemi stěží našel jediný dobrý křesťan. A když by tímto celkem byli všichni preláti a klerici, kteří by bez jakékoli výjimky upadli do bludu, plyne z toho totální rozklad církve preláty počínaje. A to je nesmysl, který by se John Stokes na základě své premisy neodvážil veřejně prohlašovat.

Dále: žádné chytré filozofické argumenty kacířů nemají takovou váhu, jakou mají argumenty Písma svatého. Tudiž žádné chytré filozofické argumenty nezapletou časem do bludu křesťana, jenž má dobrý základ v Písmu, aťsi dlouhodobě studuje jakékoli knihy. Tento závěr platí na základě toho, že nedochází k žádnému pohybu tam, kde je rovnovážný nebo jen málo nerovnovážný stav. A je zřejmé, že argumenty Písma svatého mají větší váhu než chytré filozofické argumenty, protože z každého pozitivního argumentu Písma vyplývá, že ona věc existuje nebo že je tomu tak, jak onen argument říká, neboť jeho autorem je Duch svatý, a z žádného chytrého filozofického argumentu nevyplývá, že věc existuje nebo že je tomu tak, jak onen chytrý filozofický argument praví. Důkaz je tedy vzhledem k premise správný.

Dále i kdyby tomu bylo tak, že by se stěží našel člověk, byt' nadaný k dobru, který se časem nezaplete do bludu, bude-li tyto knihy dlouhodobě studovat, těžce by bloudila oxfordská univerzita, která je studovala po dobu třiceti let a předepisovala je svým studentům k přednáškám i pro četbu.

Dále by se podle téže úvahy ten, kdo by dlouhodobě četl a studoval Aristotelovy knihy *O nebi a světě*¹¹³ a osmou knihu *Fyziky*, zapletl časem do bludu, a tak by ony knihy měly být z téhož důvodu křesťanům zakázány. Tento závěr platí proto, že to, co se vztahuje na Viklefovy knihy, vztahuje se neméně na tyto Filozofovy knihy, které se přičítají prvnímu článku víry o Bohu jako stvořiteli světa a které popírají první poučku Písma svatého z první kapitoly Geneze – „Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi“.

Dále by se podle téže úvahy nemělo číst ani Písmo svaté. Tento důsledek je zřejmý z toho, že na základě svatého Písma upadli do kacířství těžcí heretikové jako je Sabellius¹¹⁴ a Arius,¹¹⁵ a nadto jsou přece zatvrzelými kacíři Židé, a to právě

113 *De coelo (et mundo)*.

114 Sabellius, působil v Římě na počátku 3. stol., jeho hereze spočívala v neortodoxní nauce o Trojici.

115 Arius, Areios (presbyter v Alexandrii, † 336), otec tzv. ariánského učení o podobnosti podstaty Otce a Syna, hereze, která byla odmítnuta níkajským koncilem r. 325.

na základě Písma svatého, jež neustále čtou a studují, avšak špatně mu rozumějí a zatvrzele učí opaku.

Dále Spasitel v šesté kapitole Lukáše podává tento závěr:¹¹⁶ „Ukáží vám, komu se podobá ten, kdo ke mně přichází, slyší má slova a jedná podle nich: Podobá se člověku, který stavěl dům, kopal do hloubky a položil základ na skále. Když přišla povodeň, přivalil se proud na dům, ale nemohl jím pohnout: měl základ na pevné skále.“ A tak každý, kdo slyší Kristova slova a jedná podle nich, je tak moudrý a má tak pevný základ na Kristu – skále, že jeho duchovním domem nemůže otrást žádné studium nebo četba natolik, aby se zapletl do bludu. A tak se výrok pana Johna Stokese opět ukazuje chybným.

Dále říká Spasitel u Jana v 10. kapitole:¹¹⁷ „Moje ovce slyší můj hlas, já je znám, jdou za mnou a já jim dávám věčný život; nezahynou navěky a nikdo je z mé ruky nevyrvé.“ A pak¹¹⁸ „a nikdo je nemůže vyrvat z Otcovy ruky“. Z toho vyplývá, že ani četba jakýchkoli knih nemůže skrze blud vyrvat ony ovce z božích rukou.

Dále ten největší kacíř, ďábel, který denně učí zvráceným naukám a po dlouhý čas mocně naléhá a má lidi k tomu, aby si začali s kacířstvím, nemůže způsobit, aby se stěžil našel člověk, který se nezapletl do bludu, a v důsledku toho to nezpůsobí ani studium knih mistra Jana Viklefa. Tento závěr platí jako negativní vzhledem k silnější premise, a návěst je zjevná, protože díky boží milosti se najde mnoho lidí, kteří se do bludu nezapletli, neboť Spasitel na základě sebe sama vybudoval církev tak, aby ji nepřemohla ďábelská moc. Tak říká u Matouše v šestnácté kapitole:¹¹⁹ „Na té skále zbuduji svou církev“, která je obrovským božím domem, společenstvím věrných svatých, „a brány pekel“, což jsou ďábelská pokušení, ďáblové útoky, a bludy, „ji nepřemohou“.

Dále říká Jan, který hluboce promýšlel boží věci,¹²⁰ v páté kapitole svého prvního listu:¹²¹ „Kdo se narodil z Boha, nehřeší a nemůže hřešit, protože jeho zrození jej chrání.“ Tudíž kdo má původ z Boha, není kacířem, ani kacířem být nemůže. Závěr platí, protože z negace v závěru může formálně vyplývat negace v premise: je-li tomu tak, je patrné, že kdo má původ z Boha, ať studuje jakékoli knihy, není kacířem a ani se nemůže do kacířství zaplést, protože v opačném případě by jej jeho původ nechránil. Tedy znovu: výrok pana Johna Stokese nemůže obstat.

116 L 6, 47–48; Mt 7, 24–25.

117 J 10, 27–28.

118 J 10, 29.

119 Mt 16, 18.

120 *Profundus divinitatis speculator.*

121 1 J 5, 18.

Dále: „Protiklady jsou zjistitelné a poznatelné stejným způsobem“ (podle první knihy Prvních Analytik, 2. knihy O duši a páté knihy Ethiky¹²²), a z toho vyplývá, že kdo studuje Kristův zákon a veškeré jeho pravdy, ten má i znalost protikladného bludu. Ale z toho důvodu, že při dlouhodobém studiu pravdy Kristova zákona zároveň pochopí protikladný blud, do něj neupadne. Tudíž ani ten, kdo studuje jakékoli knihy atd.

Také zákon lidského těla, který podle Apoštola v páté kapitole epištoly Galatským¹²³ (a v dnešní epištole¹²⁴) touží jít proti duchu, sídlí hlouběji v lidském nitru a důrazněji a naléhavěji táhne člověka proti Duchu než ony knihy; a přece ani tento zákon tělesnosti nezaplete člověka nadaného k dobru do bludu tak, že by bylo stěží možno najít člověka, který by nebyl spoután řetězy tělesného hříchu, neboť mnohé chrání zrození z Boha. Je tedy výrok pana Johna Stokesese chybný.

A také svatí Augustin, Jeroným a Chrysostomos důkladně a pilně po dlouhý čas četli spisy kacířů, a přece se nezapletli do bludu. Stejně tak ani jiní, zejména pokud se zrodili z Boha, jak jsem již řekl.

Také svatý Mojžíš a Daniel se svými druhy četli a po dlouhou dobu studovali pohanské knihy, a přece se nezapletli do bludu. Tedy stejně tak kdyby někdo studoval tyto spisy, nezaplete se časem do bludu.

Tolik stručně proti tvrzení pana Stokesese, který byl ctihodnými mistry a mnoha pány vlídně, uctivě a s bezpečnou zárukou zván k jednání a nechtěl se dostavit; není mi známo, z jakého důvodu.

122 ALD, Aristoteles Latinus: translatio Boethii, Analytica priora l. 2, c. 26, 69 b; Topica l. 1, 105 b, l. 2, 109 b, l. 8, 163 a; Auctoritates Aristotelis, Metaphysica l. IIII, č. 93, s. 122, 1004 a; Topica l. VI, č. 95, s. 329, 142 a.

123 Srv. Ga 5, 17.

124 Ga 5, 16 – *Spiritu ambulate*, „Chodte podle Ducha“, je epištolní čtení pro 14. neděli po Trojici, v roce 1411 to bylo 13. září.